

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА

У статті розглядаються основні аспекти і тенденції інвестиційної діяльності в галузі тваринництва. Акцентується увага на проблемах залучення інвестиційних ресурсів у сільське господарство України та їх використання. Запропоновано деякі рекомендації щодо підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств країни та України загалом.

В статье рассматриваются основные аспекты и тенденции инвестиционной деятельности в отрасли животноводства. Акцентируется внимание на проблемах привлечения и использования инвестиционных ресурсов в сельское хозяйство Украины. Предложены некоторые рекомендации по повышению инвестиционной привлекательности сельскохозяйственных предприятий страны и Украины в целом.

The article reviews the main aspects and trends of investment in animal husbandry industry. Focuses on the problems of attracting and using investments in agriculture in Ukraine. Proposed some recommendations for improving the investment attractiveness of agricultural enterprises in the country and Ukraine in general.

Ключові слова: інвестиції, сільське господарство, галузь тваринництва.

У ринкових умовах господарювання для реформованих підприємств аграрного сектора економіки України однією з головних проблем є залучення інвестиційних та інноваційних ресурсів. Сьогодні сільське господарство знаходиться у великому занепаді. Високі ціни, що встановлюють гуртовики, не дають повністю споживати товар. У країні різко знизилось споживання м'яса, цукру, молока. Замість натуральних продуктів українцям пропонують хімічні замінники виготовлені за західними технологіями і до того ж дуже дорогими. Парадоксальним залишається той факт, що вітчизняний аграрний сектор економіки маючи достатній природно-ресурсний потенціал для розширення асортименту продукції, у тому числі продукції тваринництва, має високий рівень залежності від імпортованої сировини для переробних підприємств, яка характеризується стійкою тенденцією до зростання. Тому першочерговим завданням держави є створення ефективного інвестиційного клімату в галузі сільського господарства, а невідкладними завданнями, які вимагають вирішення, – є дослідження можливостей подальшого залучення інвестицій в аграрний сектор економіки України та ефективного використання їх, а також розробка відповідного механізму реалізації цих можливостей.

При дослідженні проблем інвестиційного забезпечення аграрного сектору економіки України, в тому числі галузі тваринництва, в умовах фінансової глобалізації і міжнародних кредитних і фінансових відносин вагомих наукових результатів досягли учені А.Гайдуцький, В.Росоха, В.Шебанін, Є.Майовець, О.Вишневецька та інші. Проте недостатньо розробленими залишаються окремі питання активізації інвестиційної діяльності за рахунок різних джерел залучення з урахуванням особливостей економіки країни.

Метою наукової статті є аналіз сучасного стану залучення інвестицій в галузь тваринництва і розроблення практичних рекомендацій щодо ефективного формування і використання інвестиційного потенціалу.

Для досягнення цієї мети визначено завдання цього дослідження:

проаналізувати інвестиційну діяльність галузі тваринництва в Україні; виявити тенденції використання інвестиційних ресурсів у розвиток тваринництва; внести пропозиції щодо підвищення інвестиційного потенціалу галузі тваринництва.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у формуванні стратегічних напрямків покращення стану та підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів галузі тваринництва.

Сьогодні у світі спостерігається дефіцит продовольства, тому Україна має можливість скористатися цією ситуацією для того, щоб нагодувати світ, давши людям якісні продукти харчування, й унаслідок цього отримати достойну ціну за свою продукцію. Потрібно взяти до уваги і той факт, що саме сільське господарство є найменш вразливим до негативних наслідків економічної кризи, адже світовий попит на продукти харчування згодом лише зростатиме.

Проте, на даний момент, найбільше інвестиційних ресурсів потребує саме сільське господарство. Притік інвестицій у сільське господарство сприятиме не тільки покращенню ефективності роботи галузі, а й підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на внутрішньому та зовнішніх ринках.

За даними Державного комітету статистики України, обсяг інвестицій в основний капітал сільського господарства у 2009 році становив 9295 млн. грн., в той час як у 2008 році – 16682 млн. грн. [6, с.199]. Отже, як бачимо, обсяг інвестицій у 2009 році зменшився на 44,3% від обсягу інвестицій 2008 року. Негативна ситуація простежується також у кількості великої рогатої худоби, яка щороку зменшується. За даними статистики, у 2006 році поголів'я великої рогатої худоби становило 6175 тис., а у 2009 році зменшилося і становило 4827 тис. голів [6, с.175].

За останні 20 років в Україні виробництво молока і м'яса скоротилося більш як удвічі. Щорічно українець у середньому споживає 214 літрів молочної продукції, а пересічний споживач такої продукції в Європейському Союзі – до 400 літрів. Ми можемо стверджувати, що відродити тваринництво не можливо без зростання купівельної спроможності українців та мільярдних інвестицій.

За повідомленням Інформаційної агенції РБК, в Україні станом на 1 травня 2011 року порівняно з 1 травня 2010 р., скоротилася чисельність поголів'я великої рогатої худоби на 5,9% (у т.ч. корів – на 3,8%), свиней (на 1,3%) та овець і кіз (на 1,8%); зросло поголів'я птиці всіх видів (на 6,4%) [3].

Упродовж 20 років незалежності ми отримали сумарно всього 45 мільярдів доларів інвестицій, однак повинні отримувати цей обсяг мінімум кожні 5 років. У нас неприпустимі умови для ведення бізнесу, подекуди гірші, ніж у РФ, Білорусії і навіть Молдові.

Сільському господарству України до 2020 р. необхідно 70-85 млрд. дол. інвестицій. Про це повідомив президент Української аграрної конфедерації Леонід Козаченко на міжнародному конгресі "Агробізнес України". Зокрема, потреба в інвестиціях у землеробство оцінюється в 30-35 млрд. дол., у харчову промисловість – у 15-20 млрд., у виробництво біопалива – 5 млрд. дол. За словами Л.Козаченко, щорічно Україні необхідно 7-8 млрд. дол. аграрних інвестицій. На його думку, для зміни ситуації в галузі необхідні політичні й інфраструктурні зміни [5].

Вагомими причинами порівняно невеликих обсягів інвестицій, у тому числі й іноземних, у підприємства аграрної сфери, є: неоптимальна структура; низький загальний рівень роботи економічних служб в аграрних підприємствах; відсутність сприятливого середовища та обґрунтованої концепції економічного розвитку регіонів, зокрема концепції інвестиційної стратегії на перспективу з урахуванням регіональних особливостей. Зростає вплив і такого чинника, як відсутність налагодженої системи збуту сільськогосподарської продукції.

Для того, щоб вітчизняне тваринництво підняти на новий, вищий щабель продуктивності, щоб воно стало високорентабельним, треба зробити доступними і дешевими середньо- й довготермінові кредити, а ще – забезпечити належну роботу суміжних галузей, без яких неможливо ефективно розвивати тваринництво, зокрема виробництво кормів, яке у нас вкрай занедбане. А щоб у кормовиробників була мотивація до динамічнішої роботи, попит на їхню продукцію має зростати.

Крім того, перш за все потрібно сформувані чітку державну політику в галузі тваринництва, визначившись на п'ять-десять років щодо експорту й імпорту продуктів тваринництва. Це дозволить учасникам ринку прогнозувати цінову кон'юнктуру, щоб не сталося так, що нарощування виробництва тваринницької продукції обернеться збитками, адже тоді ним ніхто не займатиметься.

Інший важливий аспект – це політика уряду щодо залучення дешевих кредитних ресурсів для оновлення основних засобів виробництва тваринницької продукції.

Третім за значущістю є залучення іноземних інвестицій в економіку України. Позитивними чинниками тут є те, що на законодавчому рівні практично не існує обмежень щодо обсягу іноземних вкладень, створено кращі умови для репатріації капіталів та переказу прибутків, підприємствам з іноземними інвестиціями дозволено застосовувати метод прискореної амортизації із збільшенням чинних норм не більше, ніж у два рази. До негативних чинників залучення іноземних інвестицій відносяться: відсутність пільг для іноземних інвесторів щодо сплати податків та системи субсидій (пільг) у кредитуванні; система страхування ризиків в Україні тільки започатковується; недостатньо розвинута інфраструктура села (дороги, зв'язок, комунікації); недостатньо розвинута мережа комерційних банків, їхніх філіалів, кредитних спілок у сільській місцевості.

Найбільш поширеною формою іноземного інвестування є спільні підприємства з виробництва і переробки сільськогосподарської продукції. Однак спільні підприємства з іноземними інвестиціями, які функціонують в регіонах, поки що не забезпечують розв'язання проблеми зайнятості населення і не впливають позитивно на торговельні баланси областей. Підприємства АПК, які функціонують із залученням іноземного капіталу, мають вищий рівень як поточної, так і швидкої ліквідності, продуктивності майна та рентабельності, хоча загалом досягнутий рівень ефективності іноземних інвестицій явно недостатній.

Сільське господарство поки що посідає незначне місце у пріоритетних напрямках залучення інвестицій в економіку України. Інвестиційна привабливість сільського господарства більш проявляється через розвиток харчової та легкої промисловостей, адже саме ці галузі одержують сировину від сільського

господарства. Україні потрібний довгостроковий інвестор. Для цього державі необхідно напрацювати на найближчі 5-7 років певну систему з тим, щоб закордонні інвестори могли чітко простежити, яким чином їхні вкладені кошти приносять прибуток протягом тривалого періоду. Для інвестора це означало б стабільність, зрозумілі й чіткі правила гри на довгострокову перспективу.

Значний обсяг інвестицій потрібний в галузі тваринництва, зокрема, для створення високопродуктивних молочних і м'ясних порід великої рогатої худоби, гібридів у свинарстві, птахівництві і вівчарстві. Необхідними також є: розробка економічно ефективних, ресурсозберігаючих, екологічно безпечних технологій ведення різноманітних галузей тваринництва в підприємствах з різними формами власності й обсягами виробництва; розробка на основі методів і засобів профілактики та боротьби з хворобами тварин; зниження втрат поживних речовин у кормах при їх заготівлі та збереженні.

Важливу роль у сучасних умовах відіграють інвестиції в дослідження галузі сільського господарства. Інвестиції в сільськогосподарську науку і техніку можуть привести до розвитку демократичного суспільства й економічного зростання – ключових елементів середовища, сприятливого для інновацій.

Сільське господарство не є незалежним від інших пріоритетних напрямів наукових досліджень. Наприклад, нанотехнології можуть мати застосування в аграрному секторі, наприклад, розробка систем введення ліків для тварин, біосенсиори для контролю стану тварин і рослин та безпеки продукції для споживачів. Інвестиції в молекулярну біологію як пріоритетну галузь дадуть поштовх розвитку сільського господарства. Серед них – продовження розробки генетично модифікованих рослин для зниження рівнів використання пестицидів і покращання здоров'я споживачів, системи моніторингу якості харчових продуктів, нові методи підвищення споживчої корисності сільськогосподарської продукції.

Україну колись називали „житницею Європи”. Це велика країна з колосальними сільськогосподарськими ресурсами, в тому числі сприятливим кліматом, адекватним рівнем опадів і багатими землями. Проте, Україні не вистачає справжнього господаря, який би міг належним чином використати цей потенціал і повернути державі статус країни-експортера продукції сільського господарства. Для цього в сільське господарство потрібне значне вливання інвестиційних ресурсів, і не тільки. Держава, в свою чергу, також повинна створити найбільш сприятливі умови для інвестування та ведення бізнесу. Варто розробити довгострокову програму дій в галузі тваринництва, яка б включала план виділення дотацій, умов залучення іноземних інвестицій та систему кредитування сільськогосподарських виробників. Важливою проблемою для виробників сільськогосподарської продукції є відсутність належної системи збуту продукції. За останні роки в Україні знизився рівень споживання м'яса та молока, що пов'язано зі зниженням рівня доходів. Для розв'язання цієї проблеми державі потрібно почати боротьбу з бідністю та забезпечити підвищення рівня доходів. Отже, першочерговим завданням для створення сприятливого інвестиційного клімату є збереження політичної та економічної стабільності в країні, подолання корупційних схем та підтримка позитивного міжнародного іміджу України.

Список використаних джерел:

1. Зміцнення та ефективне використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств: монографія / В.С.Шебанін, І.І.Червен, О.В.Шебаніна, М.І.Карєба / за ред. чл.-кор. НААН України, проф. В.С.Шебаніна та д. е. н., проф. І. І. Червена. – Миколаїв: МДАУ, 2010. – 189 с.
2. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання Монографія / Кол. авторів – За ред. В. І. Семчика. – К.: ТОВ „Видавництво “Юридична думка””, 2008. – 252 с.
3. Інформаційна агенція РБК-Україна; - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/top/economic>
4. Майовець Євген, Аграрне підприємництво в Україні: Монографія. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 428 с.
5. Розвиток інвестицій у промисловість і сільське господарство; - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.alpha-amd.com.ua/page21.html>
6. Статистичний щорічник України 2009 рік